

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 256/03-143

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 29. septembra 2004 v senáte zloženom z predsedu Eduarda Bárányu a zo sudcov Juraja Babjaka a Ľubomíra Dobríka prerokoval sťažnosť M. Z., t. č. v Ústave na výkon väzby v N., zastúpeného advokátom Mgr. M. K., N., ktorou namietal porušenie práva na primeraný čas a možnosti na prípravu obhajoby a práva na osobnú obhajobu podľa čl. 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky Ústavom na výkon väzby v N. počas výkonu väzby v jeho trestnej veci v súčasnosti vedenej na Krajskom súde v Trnave pod sp. zn. 1 T 13/02, a takto

r o z h o d o l :

1. Právo M. Z. na primeraný čas a možnosti na prípravu obhajoby a právo na osobnú obhajobu podľa čl. 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky Ústavom na výkon väzby v N. počas výkonu väzby v jeho trestnej veci v súčasnosti vedenej na Krajskom súde v Trnave pod sp. zn. 1 T 13/02 nezabezpečením prístupu k právnym predpisom publikovaným v Zbierke zákonov Slovenskej republiky p o r u š e n é b o l o .

2. Ústavu na výkon väzby v N. p r i k a z u j e zabezpečiť M. Z. prístup k právnym predpisom publikovaným v Zbierke zákonov Slovenskej republiky potrebným na realizáciu

jeho práva na primeraný čas a možnosti na prípravu obhajoby a práva na osobnú obhajobu podľa čl. 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky v jeho trestnej veci v súčasnosti vedenej na Krajskom súde v Trnave pod sp. zn. 1 T 13/02 .

3. Ústav na výkon väzby v N. je povinný uhradiť trovy právneho zastúpenia advokátovi JUDr. M. K., N. vo výške 15 262 Sk (slovom pätnásťtisícdivestošesťdesiatdva slovenských korún).

4. Vo zvyšnej časti sťažnosti nevyhovuje .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 12. júna 2002 doručená sťažnosť M. Z., t. č. v Ústave na výkon väzby v N. (ďalej len „sťažovateľ“ a „Ústav“), zastúpeného advokátom Mgr. M. K., N., ktorou namieta porušenie práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 5 ods. 2 a 4 a čl. 6 ods. 3 písm. a) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) Okresným súdom v Trnave, Krajskou prokuratúrou v Trnave (ďalej len „krajská prokuratúra“) a Generálnou prokuratúrou Slovenskej republiky (ďalej len „generálna prokuratúra“).

Ústavnému súdu bola 31. júla 2002 doručená sťažnosť sťažovateľa, ktorou namieta porušenie svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, práva na primeraný čas a možnosti na prípravu obhajoby podľa čl. 6 ods. 3 písm. b) dohovoru, práva obhajovať sa osobne podľa čl. 6 ods. 3 písm. c) dohovoru, práva na účinný opravný prostriedok podľa čl. 13 dohovoru a práva podľa čl. 5 ods. 1 dohovoru, ako aj práva podľa čl. 17 ods. 5 ústavy Ústavom. Na výzvu ústavného súdu sťažovateľ svoju sťažnosť doplnil viacerými podaniami.

Ústavný súd uznesením č. k. III. ÚS 256/03-15 podanie vedené pod sp. zn. Rvp 804/02 z 12. júna 2002 a pod sp. zn. Rvp 1026/02 z 31. júla 2002 spojil na spoločné konanie a vec bola ďalej vedená pod sp. zn. Rvp 804/02.

Ústavný súd na základe žiadosti sťažovateľa uznesením č. k. III. ÚS 256/03-19 ustanovil sťažovateľovi na konanie pred ústavným súdom za právneho zástupcu advokáta Mgr. M. K., N.

Právny zástupca sťažovateľa na základe výzvy ústavného súdu podaním, ktoré bolo ústavnému súdu doručené 14. januára 2004, doplnil a upresnil sťažnosť a uviedol, že Ústav v čase výkonu väzby sťažovateľa v Ústave koná v rozpore s čl. 50 ods. 3 ústavy a čl. 6 ods. 3 písm. b) a c) dohovoru tým, že aj napriek opakovaným žiadostiam sťažovateľa odmieta zabezpečiť prístup sťažovateľa k aktuálnym právnym predpisom Slovenskej republiky uverejneným v Zbierke zákonov Slovenskej republiky (ďalej len „Zbierka zákonov“), aby si mohol pripraviť svoju obhajobu a aby tým mohol byť naplnený čl. 6 ods. 1 dohovoru. Poukazuje na to, že osoba, ktorej je osobná sloboda obmedzená, sa nemôže účinne a riadne obhajovať bez toho, aby mala k dispozícii platné a účinné právne predpisy k dátumu, ku ktorému ich žiada. Ďalej namieta aj porušenie čl. 46 ods. 1 a čl. 50 ods. 3 ústavy a čl. 6 ods. 3 písm. b) a c) dohovoru tým, že Ústav odmieta žiadosti sťažovateľa o vyhotovenie kópií jeho rozhodnutí sp. zn. ÚV-7/252/01-02, ÚVV-24/01-sť-2002 a ÚVV-203/6/01-2002 za odplatu, pričom sťažovateľ bol účastníkom konania, v rámci ktorého boli tieto rozhodnutia vydané. Okrem toho sťažovateľ namieta, že spôsobom, akým boli vybavované jeho odvolania proti vyššie uvedeným rozhodnutiam, bol porušený čl. 13 dohovoru.

Právny zástupca sťažovateľa ďalej uviedol, že k porušeniu práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, k porušeniu práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života podľa čl. 8 ods. 1 a 2 dohovoru a k porušeniu práva na riadnu obhajobu podľa čl. 50 ods. 3 ústavy a čl. 6 ods. 3 písm. b) a c) dohovoru došlo aj v Ústave na výkon väzby a Ústave na výkon trestu odňatia slobody v L. 6. decembra 2001 tým, že došlo k odcudzeniu písomností potrebných na obhajobu sťažovateľa v trestnom konaní vedenom

proti nemu neznámymi osobami a pracovníkmi Zboru väzenskej a justičnej stráže (ďalej len „zbor“) Ústavu na výkon väzby a Ústavu na výkon trestu odňatia slobody v L.

Podľa názoru právneho zástupcu sťažovateľa krajská prokuratúra a generálna prokuratúra porušili právo na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru tým, že bolo odmietnuté riadne prešetrenie svojvoľného zadržania sťažovateľa od 24. februára 2001 do 25. februára 2001, čiže 20 hodín po predvedení, bolo odmietnuté sťažovateľovi ako obvinenému oboznámiť sa s vyšetrovacím spisom pri skončení vyšetrovania a tiež s utajenou prílohou k veci sp. zn. 1 T 13/02 časťou č. p. KÚV–D –31/2002 OVVK a nebolo riadne prešetrené odcudzenie sťažovateľových písomnosti v Ústave na výkon väzby a Ústave na výkon trestu odňatia slobody v L. 6. decembra 2001.

Okrem toho bolo namietané porušenie práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom Krajského úradu justičnej polície Policajného zboru v Trnave (predtým Krajského úradu vyšetrovania Policajného zboru v Trnave; ďalej len „krajský úrad justičnej polície“) v konaní sp. zn. 7/OVVK-2001, ktorým bolo odmietnuté sťažovateľovi ako obvinenému oboznámiť sa s vyšetrovacím spisom pri skončení vyšetrovania a tiež mu bolo odmietnuté ako jedinému oboznámiť sa s utajovanou prílohou v trestnej veci sp. zn. 1 T 13/02 časťou č. p. KÚV–D-31/2002 OVVK trestného spisu v tejto trestnej veci.

Ústavný súd sťažnosť predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí senátu 17. júna 2004 a podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ju v časti, ktorou namietal porušenie práva na primeraný čas a možnosti na prípravu obhajoby a práva na osobnú obhajobu podľa čl. 50 ods. 3 ústavy Ústavom počas výkonu väzby v jeho trestnej veci v súčasnosti vedenej na Krajskom súde v Trnave pod sp. zn. 1 T 13/02 prijal na ďalšie konanie. Vo zvyšnej časti bola sťažnosť sťažovateľa odmietnutá.

Na výzvu ústavného súdu účastníci konania oznámili, že súhlasia s prerokovaním veci bez ústneho pojednávania.

Preto ústavný súd využil možnosť podľa § 31 ods. 2 zákona o ústavnom súde a upustil od ústneho pojednávania, ktoré vzhľadom na charakter konania nemohlo prispieť k ďalšiemu objasneniu veci.

Tak ako je už vyššie uvedené, z obsahu sťažnosti vyplýva, že Ústav aj napriek opakovaným žiadosťiam sťažovateľa mu nezabezpečil prístup k aktuálnym právnym predpisom Slovenskej republiky uverejneným v Zbierke zákonov. Sťažovateľ potreboval aktuálne právne predpisy na prípravu svojej obhajoby. Ďalej je v sťažnosti uvedené, že je veľmi ťažké si predstaviť, aby osoba, ktorej osobná sloboda je obmedzená, sa mohla účinne a riadne obhajovať bez toho, aby mala k dispozícii platné a účinné právne predpisy k dátumu, ku ktorému ich žiada.

Sťažovateľ namieta, že Ústav neposkytnutím aktuálnych právnych predpisov potrebných na jeho obhajobu porušil právo na primeraný čas a možnosti na prípravu obhajoby a právo na osobnú obhajobu podľa čl. 50 ods. 3 ústavy, a preto žiada, aby ústavný súd rozhodol o porušení uvedených práv a zakázal Ústavu pokračovať v porušovaní práv a slobôd.

II.

Ústavný súd z vyjadrenia riaditeľa Ústavu k sťažnosti a vyžiadaných listín zistil, že 19. júla 2002 bola riaditeľovi Ústavu doručená žiadosť sťažovateľa, aby Ústav zabezpečil aktuálnu (platnú) ústavu, pretože podľa jeho názoru v Ústave je k dispozícii iba neaktuálna ústava – nepoužiteľná pri domáhaní sa ochrany pred ústavným súdom, a taktiež zákon o ústavnom súde, ktorý potrebuje na spracovanie sťažnosti ústavnému súdu tak, aby spĺňala všetky náležitosti na jej prijatie.

Na žiadosť sťažovateľa odpovedal riaditeľ Ústavu listom č. ÚVV-7/2520/01-02 z 25. júla 2002, v ktorom okrem iného uviedol, že ako ústava, tak aj zákon o ústavnom súde sú v ústavnej knižnici a už boli sťažovateľovi zapožičané a že o opätovné zapožičanie môže sťažovateľ požiadať znova cestou samostatného referenta režimu.

Sťažovateľ sa proti uvedenému rozhodnutiu oznámenému mu listom č. ÚVV-7/2520/01-02 z 25. júla 2002 odvolal a pokiaľ ide o prístup k právnym predpisom, uviedol: „*Namietam taktiež vybavenie mojej žiadosti zo dňa 17. 7. 2002 nakoľko vo Vašom ústave naďalej absentujú zákony potrebné k obhajobe obvinených. Tvrdím, že týmto stavom mi Váš ústav od 7. 12. 2001 mári obhajobu a opravné prostriedky. Z Vášho rozhodnutia som mal dojem, že po mojej žiadosti zo dňa 17. 7. 2002 ste zabezpečil do Ústavu potrebné zákony podľa výroku ako ste ho formuloval v závere rozhodnutia. Uviedol ste, že zákony sú (uvedené v žiadosti) v ústavnej knižnici. Zakúpenie mnou uvedených zákonov v žiadosti nerieši problém - fakt, že absentujú ostatné (všetky) zákony SR t. j. kompetné zákony SR. V sťažnosti zo dňa 28. 7. 2002 v tejto veci, ktorú som Vám zaslal, som Vám omylom poďakoval za vybavenie zákonov (skompletovanie) do ústavnej knižnice, pretože nie je pravda, čo mi oznámil Vami poverený pracovník, že v knižnici sú všetky potrebné zákony. Dnes prebehla výmena kníh (6. 8. 2002) pri ktorej som nedostal žiaden z 5 požadovaných zákonov s tým, že nie sú v ústave k dispozícii čím marenie mojej obhajoby pokračuje...*“

Riaditeľ Ústavu sa k odvolaniu vyjadril listom zo 14. augusta 2002, v ktorom v časti týkajúcej sa prístupu k aktuálnym právnym predpisom uviedol, že sťažovateľ pri pohovore 9. júla 2002 bol oboznámený s postupom zapožičiavania trestnoprávných predpisov, ktoré mu boli aj zapožičané.

Sťažovateľ v liste zo 17. augusta 2002 okrem iného uvádza, že konštatovanie riaditeľa Ústavu o neopodstatnenosti jeho sťažnosti je nepravdivé, pretože až na základe jeho sťažnosti bol zmenený režim prístupu k zákonom. Ďalej poukazuje na to, že v ústavnej knižnici naďalej nie sú všetky zákony Slovenskej republiky. Ako príklad uvádza, že pri výmene kníh 6. augusta 2002 žiadal zákon č. 153/2001 Z. z. o prokuratúre v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o prokuratúre“) a vyhlášku Ministerstva

spravodlivosti Slovenskej republiky č. 114/1994 Z. z., ktorou sa vydáva Poriadok výkonu väzby (ďalej len „vyhláška č. 114/1994 Z. z.“) a tieto mu neboli poskytnuté, pretože v knižnici sa nenachádzajú. Ďalej uvádza, že okrem toho, že nie sú k dispozícii zákony, ktoré žiada, Ústav neevviduje ani jeho žiadosti (žiadanky), ktoré sú nevybavené.

Riaditeľ Ústavu v odpovedi zo 17. septembra 2002 na list sťažovateľa uviedol, že jeho opakovaná sťažnosť zo 17. augusta 2002 neuvádza žiadne nové skutočnosti, preto sťažovateľovi oznamuje, že predmetná sťažnosť už bola správne vybavená.

Ďalej uvádza, že základné práva sťažovateľa počas výkonu väzby v Ústave nie sú porušované a výkon väzby je zabezpečený v súlade so zákonom Národnej rady Slovenskej republiky č. 156/1993 Z. z. o výkone väzby v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o výkone väzby“) a vyhláškou č. 114/1994 Z. z.

Po prekontrolovaní pôvodnej sťažnosti považuje opakovanú sťažnosť sťažovateľa za neopodstatnenú.

Z vyjadrenia riaditeľa Ústavu k sťažnosti, ktoré si ústavný súd vyžiadal pred prijatím sťažnosti na konanie, vyplýva, že obvinení majú na zapožičanie k dispozícii ústavu a z trestnoprávných predpisov sa v knižnici nachádzajú Trestný zákon a Trestný poriadok. Uvedené zákonné normy sú po ich novelizácii priebežne doplňané o aktuálne znenia. Ďalej uvádza, že nie je povinnosťou Ústavu poskytovať obvineným kompletné zväzky Zbierky zákonov. Ústav však dopĺňa knižničný fond o ďalšie právne normy.

Sťažnosť sťažovateľa na režim zapožičiavania zákonov pre obvinených v Ústave z 28. júla 2002 evidovaná pod č. ÚVV-24/01-st/2002 bola po jej podaní prešetrená v zmysle § 19 ods. 1 zákona č. 152/1998 Z. z. o sťažnostiach. Šetrením bolo preukázané, že požadované právne predpisy boli sťažovateľovi z ústavnej knižnice zapožičané.

Z ďalšieho vyjadrenia riaditeľa Ústavu, ktoré bolo ústavnému súdu na základe jeho výzvy doručené 30. augusta 2004, vyplýva, že vypožičanie kníh a právnej literatúry sa

vykonáva v súlade s internými predpismi t. j. Zbierkou inštrukcií, pokynov a smerníc generálneho riaditeľstva Zboru väzenskej a justičnej stráže Slovenskej republiky č. 3/2000 z 11. septembra 2000 (ďalej len „Zbierka inštrukcií“), v zmysle ktorej sa žiadanky o zapožičanie kníh neevidujú. Zapožičaná literatúra sa zaznačí na knižný lístok, ktorý má založený každá publikácia v knižnici. Sprístupňovanie knižného fondu sa určuje výpožičným poriadkom ústavnej knižnice.

V ústavnej knižnici nie je k dispozícii pre obvinených a odsúdených Zbierka zákonov, pretože zákonom o výkone väzby účinnom do 1. septembra 2002 a ani v znení zákona č. 451/2002 Z. z. ani vyhláškou č. 114/1994 Z. z. účinnou do 1. septembra 2002 a ani v znení novely č. 500/2002 Z. z. nie je daná Ústavu táto povinnosť. V knižnom fonde ústavnej knižnice je obsiahnutá aktuálna právnická literatúra tak, ako je uvedené v § 6 ods. 4 Zbierky inštrukcií.

Knihy sa zapožičiavajú na 2 týždne v zmysle výpožičného poriadku. Aktuálna právna literatúra sa požičiava na primeranú dobu a i mimo termínov zápožičiek.

III.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 50 ods. 3 ústavy obvinený má právo, aby mu bol poskytnutý čas a možnosť na prípravu obhajoby a aby sa mohol obhajovať sám alebo prostredníctvom obhajcu.

Z doterajšej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že „... všetkým oprávneným osobám sa čl. 50 ods. 3 ústavy zaručuje, že budú mať čas na prípravu obhajoby, ďalej že budú mať možnosť pripraviť si obhajobu a že svoju obhajobu budú môcť predniesť právne

významným spôsobom buď osobne, alebo prostredníctvom svojho obhajcu. Uplatnenie práva na obhajobu oprávnenej osobe nezaručuje dosiahnutie takého rozhodnutia súdu, o ktoré sa usiluje pomocou obhajoby. Účelom práva zaručeného čl. 50 ods. 3 ústavy je poskytnutie príležitosti brániť sa obvineniu zo spáchania trestného činu“.

Podľa § 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 1/1993 Z. z. o Zbierke zákonov Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o Zbierke zákonov“) o všetkom, čo bolo v Zbierke zákonov uverejnené, platí domnienka, že dňom uverejnenia sa stalo známym každému, koho sa to týka: domnienka o znalosti vyhlásených všeobecne záväzných právnych predpisov je nevyvrátiteľná.

Vzhľadom na obsah nevyvrátiteľnej domnienky o znalosti vyhlásených právnych predpisov jedným zo základných predpokladov riadneho výkonu práva na prípravu obhajoby je nepochybne aj možnosť nahliadnuť a oboznámiť sa s obsahom ktoréhokoľvek právneho predpisu publikovaného v Zbierke zákonov.

Podľa § 21 ods. 3 vyhlášky č. 114/1994 Z. z. účinnej do 1. septembra 2002 obvinený môže kupovať dennú tlač a časopisy, požičiavať si beletriu a odbornú literatúru, ako aj trestnoprávne predpisy a náboženskú literatúru. Knižničný fond ústavu sa podľa podmienok dopĺňa aj cudzojazyčnou literatúrou. Obvinený si môže požičiavať a hrať spoločenské hry, ktoré sú v ústave.

Podľa § 6 ods. 4 Zbierky inštrukcií „knížny fond sa pravidelne dopĺňuje, spracúva a sprístupňuje všetkým obvineným a odsúdeným. Ústav zabezpečuje priebežné doplňovanie knižného fondu aktuálnou právnickou literatúrou – Ústavou Slovenskej republiky, Trestným zákonom, Trestným poriadkom, zákonom o výkone väzby, zákonom o výkone trestu odňatia slobody, Poriadkom výkonu väzby, Poriadkom výkonu trestu odňatia slobody a ďalšou právnickou literatúrou a zákonmi. Ak nie je možné zabezpečiť knižné vydania aktuálnych noviel právnych noriem (najmä Trestný zákon, Trestný poriadok), je možné realizovať ich doplňovanie formou vybraných častí Zbierky zákonov“.

Podľa § 6 ods. 5 Zbierky inštrukcií „sprístupňovanie knižného fondu sa určuje výpožičným poriadkom ústavnej knižnice, ktorý spracuje určený príslušník oddelenia výkonu trestu ústavu alebo oddelenia výkonu väzby a výkonu trestu, otvoreného a poloopeného oddelenia ústavu a schvaľuje riaditeľ ústavu. Sprístupňovanie knižného fondu sa vykonáva individuálne alebo prostredníctvom súboru titulov kníh“.

Podľa bodu 2 výpožičného poriadku ústavnej knižnice v Ústave „knihy sa zapožičiavajú na 2 týždne. Aktuálna právna literatúra sa odsúdeným a obvineným zapožičiava na primeranú dobu a mimo termínov zápožičiek“.

Z právnej úpravy a interných inštrukcií upravujúcich prístup a vypožičiavanie kníh a právnych predpisov z ústavných knižníc explicitne nevyplýva povinnosť zabezpečiť v ústavoch na výkon väzby a v ústavoch na výkon trestu odňatia slobody prístup k právnym predpisom pre obvinených a odsúdených, ale vzhľadom na to, že podľa § 2 zákona o Zbierke zákonov platí nevyvrátiteľná domnienka znalosti práva, v knižničnom fonde týchto zariadení nemôžu chýbať právne predpisy publikované v Zbierke zákonov.

Okrem toho podľa § 11 ods. 2 zákona o Zbierke zákonov obce sú povinné zabezpečiť, aby Zbierka zákonov bola na pracovisku jej samosprávy prístupná na nazretie každému, kto o to prejaví záujem. Na tento účel sa obciam zasiela jeden výtlačok každej vydanej čiastky Zbierky zákonov bezplatne bez príloh.

Osoby nachádzajúce sa v ústavoch na výkon väzby a výkon trestu odňatia slobody majú obmedzenú osobnú slobodu a nemajú inú možnosť oboznámiť sa s obsah právnych predpisov prostredníctvom výtlačku Zbierky zákonov, ktorý je obciam bezplatne poskytovaný a ktorý je prístupný každému na nazretie. Preto tieto osoby v čase výkonu väzby a výkonu trestu odňatia slobody môžu poznať obsah právnych predpisov iba tak, že im budú tieto právne predpisy vypožičané z knižničného fondu toho-ktorého ústavu.

Podľa § 8 ods. 1 zákona o výkone väzby obvinený má právo stýkať sa s obhajcom v rozsahu, ktorý vyplýva z Trestného poriadku, a môže byť s ním v písomnom styku bez

obmedzenia. Taktiež s ním môže hovoriť v ústave, v miestnosti na to určenej, bez prítomnosti tretej osoby v čase a rozsahu nenarušujúcom ústavný poriadok.

Podľa ustanovenia § 8 ods. 2 zákona o výkone väzby obvinený má právo požiadať advokáta o právnu pomoc vo veci, ktorá nesúvisí s trestnou vecou, pre ktorú je vo väzbe. Ak je však vo väzbe obvinený z dôvodu uvedeného v § 67 písm. b) Trestného poriadku (ďalej len „kolúzna väzba“), jeho korešpondencia s advokátom podlieha kontrole príslušného orgánu činného v trestnom konaní; na rozhovor obvineného s advokátom v ústave, v miestnosti na to určenej, je potrebný písomný súhlas príslušného orgánu činného v trestnom konaní. Rozhovor sa uskutoční za prítomnosti príslušného orgánu činného v trestnom konaní, ak si to pri udelení súhlasu vyhradil, vždy však za prítomnosti príslušníka zboru.

Z vyššie uvedených ustanovení zákona o výkone väzby jednoznačne vyplýva, že aj zabezpečenie právnych predpisov publikovaných v Zbierke zákonov prostredníctvom advokáta nie je riešením problému, pretože realizácia práva na obhajobu by bola takmer nemožná, ak každý predpis, ktorý obvinený alebo odsúdený potrebuje, by žiadal od právneho zástupcu, a často nastáva situácia, keď obvinený alebo odsúdený je povinný v priebehu krátkej lehoty (niekoľkých dní) reagovať na rozhodnutia orgánov činných v trestnom konaní, resp. iných orgánov verejnej moci.

Riaditeľ Ústavu vo svojom vyjadrení potvrdil skutočnosť, že v knižničnom fonde ústavnej knižnice nie je k dispozícii pre obvinených a odsúdených Zbierka zákonov. Ústavný súd z kópií knižných lístkov zistil, že sťažovateľovi skutočne neboli poskytnuté niektoré ním uvedené právne predpisy (napr. zákon o prokuratúre, vyhláška č. 114/1994 Z. z.), pretože v tomto čase neboli v knižničnom fonde Ústavu. Niektoré z nich boli do tohto fondu zaradené po sťažnosti sťažovateľa, čo vyplýva z fotokópie zoznamu právnej literatúry knižničného fondu ústavnej knižnice.

Porušením práva na obhajobu obsiahnutého v čl. 50 ods. 3 ústavy je, ak obvinený alebo odsúdený nemá prístup ku všetkým právnym predpisom publikovaným v Zbierke

zákonov v takom rozsahu a čase, ako potrebuje na svoju obhajobu. Navyiac je potrebné poukázať na to, že z účelu väzby ani výkonu trestu odňatia slobody nevyplýva potreba obmedzenia prístupu osôb obvinených a odsúdených k právnym predpisom uverejneným v Zbierke zákonov. Naopak, znalosť právnych predpisov môže byť súčasťou výchovného pôsobenia na tieto osoby.

V danom prípade sťažovateľ nemal prístup ku všetkým právnym predpisom, ktoré potreboval v súvislosti s realizáciou jeho práva na obhajobu v trestnej veci vedenej na Krajskom súde v Trnave pod sp. zn. 1 T 13/02, tak ako to vyplýva z jeho sťažnosti, hlavne v mesiacoch júl a august v roku 2002. Pre úplnosť sa žiada uviesť, že porušovanie práva sťažovateľa podľa čl. 50 ods. 3 ústavy môže nastať kedykoľvek do právoplatného skončenia jeho veci, pretože Ústav doteraz nemá v knižničnom fonde Zbierku zákonov.

Právo obvineného obhajovať sa osobne je jeho prvým a základným právom a jeho realizácia v žiadnom prípade nevyklučuje, aby obvinený bol obhajovaný aj prostredníctvom obhajcu.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie, zakázať pokračovanie v porušovaní základných práv a slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, alebo ak je to možné, prikázať, aby ten, kto porušil práva alebo slobody podľa odseku 1, obnovil stav pred porušením.

Vzhľadom na to, že Ústav nezabezpečil sťažovateľovi prístup k právnym predpisom publikovaným v Zbierke zákonov aj napriek tomu, že v našom právnom poriadku platí nevyvrátiteľná domnienka znalosti práva, ústavný súd prikázal Ústavu, aby umožnil

sťažovateľovi prístup ku všetkým právnym predpisom publikovaným v Zbierke zákonov, ktoré potrebuje (ktorých znalosť je nevyhnutná) na realizáciu svojho práva na obhajobu v trestnej veci vedenej na Krajskom súde v Trnave pod sp. zn. 1 T 13/02.

Sťažovateľ v petite sťažnosti žiada, aby mu ústavný súd okrem vyslovenia porušenia základných práv a slobôd priznal finančné zadosťučinenie vo výške 5 000 000 Sk. Výška primeraného finančného zadosťučinenia nie je v sťažnosti zdôvodnená.

Článok 127 ods. 3 ústavy ustanovuje: „Ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa ods. 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.“

Na základe § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde: „Ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.“

Pre nápravu porušenia základného práva na obhajobu urobil ústavný súd tieto opatrenia: rozhodol o porušení základného práva a prikázal Ústavu, aby zabezpečil prístup sťažovateľa k právnym predpisom, ktoré potrebuje na realizáciu svojho práva na obhajobu v rámci konania vedeného na Krajskom súde v Trnave pod sp. zn. 1 T 13/02. Ústavný súd konštatuje, že v danom prípade možno za dostatočné považovať už samotné deklarovanie porušenia základného práva sťažovateľa podľa čl. 50 ods. 3 ústavy spojené s príkazom odstrániť porušenie jeho práva, a preto nepriznal sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie.

Právny zástupca sťažovateľa Mgr. M. K. žiadal, aby mu ústavný súd priznal trovy konania, ktoré v prílohe k sťažnosti vyčíslil vo výške 15 262 Sk. Výšku trov právneho zastúpenia vyčíslil za úkony prevzatie a príprava zastúpenia celkom 5 014 Sk, rokovanie so sťažovateľom v Ústave 10. decembra 2003 celkom 5 014 Sk a doplnenie a upresnenie sťažnosti celkom 5 234 Sk.

Ústavný súd uvádza, že v konaní pred ústavným súdom platí podľa § 36 ods. 1 zákona o ústavnom súde zásada, že účastník konania uhrádza trovy konania zo svojho. Na základe ustanovenia § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde, ktorý zakotvuje výnimku z tejto zásady, ústavný súd priznal právnenému zástupcovi sťažovateľa náhradu trov právneho zastupovania, pretože bol právnym zástupcom sťažovateľa ustanoveným ústavným súdom, a navyiac vo veci bolo rozhodnuté, že základné právo sťažovateľa bolo porušené, teda mal vo veci úspech.

Pri výške náhrady trov právneho zastúpenia ústavný súd vychádzal z ustanovenia § 13 ods. 8 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (ďalej len „vyhláška č. 163/2002 Z. z.“), ktoré upravuje výšku odmeny za zastupovanie pred ústavným súdom a podľa ktorého ak predmet sporu nie je oceníteľný peniazmi, odmena za jeden úkon je jedna tretina výpočtového základu.

Podľa § 1 ods. 3 vyhlášky č. 163/2002 Z. z. výpočtovým základom na účely tejto vyhlášky je priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za prvý polrok predchádzajúceho kalendárneho roka.

Podľa oznámenia Štatistického úradu Slovenskej republiky za prvý polrok 2002 bola priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky 12 811 Sk.

Podľa takto určených kritérií predstavuje odmena za úkony prevzatie a príprava zastúpenia a rokovanie so sťažovateľom 10. decembra 2003 sumu 4 270 Sk za každý úkon.

Na základe ustanovenia § 19 ods. 3 vyhlášky č. 163/2002 Z. z. ústavný súd rozhodol o náhrade výdavkov za miestne telekomunikačné výdavky a miestne prepravné vo výške jednej stotiny výpočtového základu, t. j. 128 Sk.

Za doplnenie a upresnenie sťažnosti, ktoré bolo realizované v roku 2003, ústavný súd priznal odmenu vo výške jednej tretiny výpočtového základu, ktorým je priemerná mesačná

mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za prvý polrok 2003. Teda výška odmeny je 4 534 Sk. Rovnako ústavný súd rozhodol aj o náhrade výdavkov za miestne telekomunikačné výdavky a miestne prepravné vo výške jednej stotiny výpočtového základu, t. j. 136 Sk. Vzhľadom na to, že právny zástupca sťažovateľa je platiteľom dane z pridanej hodnoty, ústavný súd podľa § 22 ods. 3 vyhlášky č. 163/2002 Z. z. rozhodol o zvýšení uvedenej odmeny o daň z pridanej hodnoty vo výške 14 % za úkony uskutočnené v roku 2003 a vo výške 19 % za úkon z roku 2004. Ústavný súd rozhodol o úhrade trov konania vo výške, ktorú žiadal právny zástupca sťažovateľa, t. j. 15 262 Sk, pretože ním požadovaná výška trov konania nepresahuje výšku trov konania podľa platnej právnej úpravy.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako je uvedené vo výrokovej časti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 29. septembra 2004